Kara Harp Okulu Bilim Dergisi
Science Journal of Turkish Military Academy
Aralık / December 2016, Cilt/Volume 26, Sayı/Issue 2, 39-69.
ISSN (Basılı) : 1302-2741 ISSN (Online): 2148-4945

ÜNİVERSİTE VE MESLEK TERCİHİNİ ETKİLEYEN UNSURLARA YÖNELİK BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Kemal KÖKSAL[1]

Öz

Bu çalışmanın amacı, ülke güvenliği için çalışacak personeli yetiştiren üniversite ve dolaylı olarak meslek tercihini etkileyen faktörleri ve bu faktörlerin demografik (cinsiyet, sınıf, anne-babanın eğitim ve gelir durumu, bölge, okul türü ve lise ortalaması) değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Bu maksatla araştırmacılar tarafından hazırlanan ölçek uygulanarak veriler toplanmıştır. Ölçek geliştirme çalışmaları kapsamında ilk aşamada öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuş ve tercih nedenlerini belirtmeleri istenmiştir. Çalışmanın sonucunda tercih nedeni olarak öne çıkan faktörlere göre üç farklı ana boyut (sekiz alt boyut) olduğu değerlendirilmiştir. Geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için keşfedici faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonuçları araştırmacılar tarafından tasarlanan sekiz boyutlu yapıyla örtüşmektedir. Hipotezlerin testi için t testi ve ANOVA analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda kültürel değerlerin, yetenek algısının ve statü kazanma isteğinin üniversite ve meslek tercihinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca üniversite ve meslek tercihini etkileyen faktörlerle demografik faktörler arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Üniversite Tercihi, Meslek Seçimi, Alan Araştırması*

A FIELD STUDY FOR THE FACTORS INFLUENCING THE UNIVERSITY AND OCCUPATIONAL CHOICE

Abstract

The aim of this study is to determine the factors affecting the university and indirectly occupational choices. For this purpose data were collected by applying a scale prepared by the researchers. In the first stage of the scale development, open-ended questions were asked to indicate students'

[1] Öğretim Görevlisi, Kara Harp Okulu, Dekanlık, İşletme Bölümü, kkoksal@kho.edu.tr

Makale Geliş Tarihi: 09.01.2017 Makale Kabul Tarihi: 27.04.2017

preferences. As a result of the study, three main dimensions have been identified. Factor analysis is used to establish the construct validity of the measures. To measure the internal consistency of the scale and sub-dimension, the Cronbach's alpha values were calculated. When analyzing the results, the overall reliability coefficient of the survey is 0,862. An independent sample t-test and one-way ANOVA is used to test whether the average of a sample differ significantly from a population mean. Findings reveal that cultural values, perception of ability and gaining status is effective in the choice of university and occupation. There is a significant relation among the factors which affect university and occupational choices and demographical variables.

Keywords: *University Choice, Occupational Choice, Field Research*

Giriş

İnsanın yaşamını devam ettirebilmek için yaptığı, yoğun bir eğitim ve çalışma sonucunda kazanabildiği unvana meslek adı verilmektedir. Genelde her meslek grubu, o mesleğin değerlerini ve gerektirdiği becerileri öğreten ve bunların gelişimini sağlayacak kuruluşlara sahiptir. Dünyada binlerce meslek bulunurken Türkiye'de tanımlanmış 600 civarında meslek söz konusudur. Her bir meslek için görev alanı, kullanılan araç ve gereçler, çalışma koşulları, iş bulma olanakları, meslek eğitiminin verildiği yer, meslek eğitimine giriş koşulları, eğitimin süresi ve içeriği, meslekte ilerleyebilme ve yeni meslekleri seçebilme olanakları farklı özellikler göstermektedir.

Meslek kişi için saygı görme, başkaları ile ilişki kurma, toplumda bir yer edinme ve işe yaradığı duygusunu yaşatan bir etkinlik alanıdır. Bütün bunlardan dolayı meslek seçimi birey yaşamında önemli dönüm noktalarından biri olarak görülmektedir. Çünkü birey meslek seçerken bir yaşam biçimini de seçmiş olmaktadır (Sarıkaya ve Khorshid, 2009:394). Çalışmaya ihtiyacı olmayan insanların da yeteneklerini kullanmak ve kendini geliştirmek için meslek seçtikleri görülmektedir. Meslek seçimi bireyin kişiliği, umutları, dünya görüşü ve manevi değerleri ile de ilişkidir (Can vd., 2010:2).

Meslek seçimi bireyin vermesi gereken önemli bir karardır. Bireyin bu kararını etkileyen birçok faktör vardır. Bireyin değer yargıları, ilgi alanları, inançları (Genç vd., 2007: 50), bilgi birikimleri, kişisel özellikleri, elde edecekleri tatmin (Tokar vd., 1998:115), ekonomik durum ve aile

(Brown, 2002:48) gibi faktörlerin meslek seçiminde etkili olduğu görülmektedir.

Askerlik, insanlık tarihindeki en eski mesleklerden biridir. Sosyal hayata geçişle birlikte insanoğlunun güvenlik ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Bu ihtiyaç öncelikle grup üyesi erkeklerin kolluk gücü olarak görev yapması ile sağlanırken zamanla kaynakların idaresi ve paylaşımındaki gelişmeler ile tek görevi topluluğun savunma ve saldırı ihtiyaçlarını karşılamak olan askerler ortaya çıkmıştır. Askerlik, Türk toplumunda kutsal bir yere sahiptir ve geçmişten bugüne kültürel bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. Askerlik, kahramanlık, yurtseverlik gibi erdemlerle ve erkekliğin ispatı ile birleştirilen bir kavram olmuştur (Bröckling, 2001:10). Türk toplumunda askerliğe verilen önemden dolayı, askerliğin meslek olarak seçilmesinin çok çeşitli faktörler tarafından etkilendiği değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada askerliğin meslek olarak seçilmesini etkileyen faktörler ve bu faktörlerin sınıf, cinsiyet, bölge, gelir durumu, ailenin eğitim durumu, lise not ortalaması gibi faktörlere göre değişip değişmediği incelenecektir.

Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Meslek seçimi birey ve toplum açısından son derece önemli bir konudur. Birey açısından bireyin kişiliğine uygun mesleğin seçimi yaşam kalitesini etkilemekte, toplum açısından ise ülke kaynaklarının verimli ve etkin kullanılmasını sağlamaktadır. Hem toplum hem de birey için önemli bir karar olan meslek seçimi birçok faktörden etkilenmektedir. Blau ve arkadaşları (1956) meslek seçimini etkileyen faktörlere yönelik kapsamlı bir model (Şekil 1) geliştirmişlerdir (s.534-536).

Şekil 1: Meslek Seçim Modeli

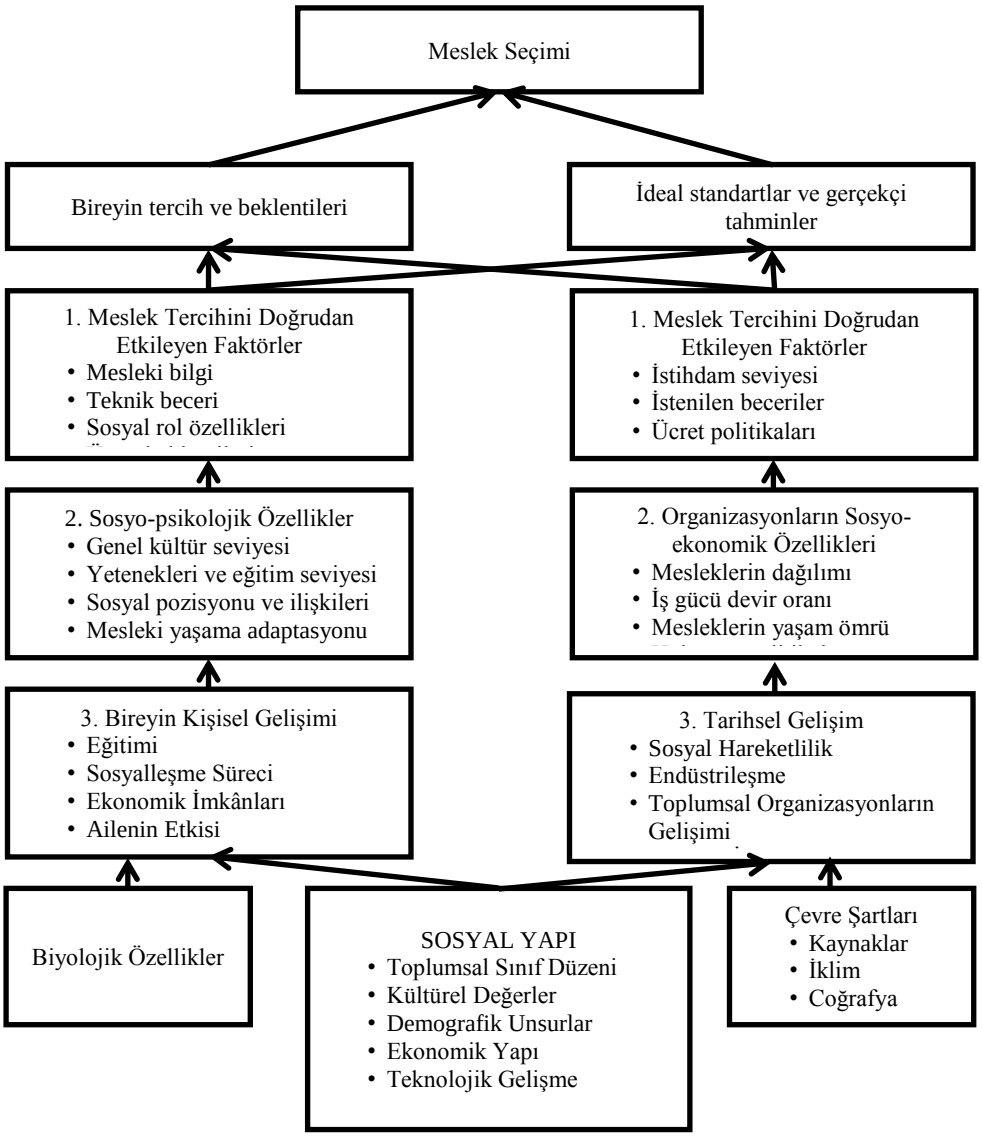

(Kaynak: BLAU vd.1956: 534)

Model meslek tercihini etkileyen bireysel ve toplumsal faktörler olarak iki başlık altında oluşturulmuştur. Birey içinde yaşadığı toplumdan bağımsız düşünülemeyeceği için sosyal yapı hem bireyi hem de toplumu etkileyen genel bir faktör olarak belirtilmiştir. Sosyal yapı başlığı altında

toplumun sınıf düzeni, kültürel değerler, nüfusun yapısı (yaş, cinsiyet, eğitim vb.) toplumun ekonomik ve teknolojik gelişmişlik seviyesi sıralanmıştır.

Modele göre bireyin tercih ve beklentilerini oluşturan ve meslek seçimini doğrudan etkileyen faktörler olarak bireyin meslek hakkındaki bilgisi, teknik becerisi, toplumdaki üstlendiği rolün özellikleri (örneğin erkeklerin baba, asker, usta vb., kızların anne, hemşire, ev işleri vb.) ve kazanmak istedikleri ücrete yönelik beklentileri sıralanmaktadır. Bireyin mesleğe ilişkin beklentilerini oluşturan diğer (dolaylı) unsurlar ise, sosyo-psikolojik özellikler olarak genel kültür seviyesi, eğitim seviyesi, kazandığı yetenekler, toplumdaki statüsü, diğer insanlarla kurduğu iletişim ve mesleki yaşama adaptasyonu (asker, polis, öğretmen, sanatçı vb. mesleklere sahip ailelerin çocuklarının ilgili mesleğe olan yakınlığı) sıralanmıştır. Bireyin kişiliğinin oluşmasında etkili olan almış olduğu eğitim, sosyalleşme süreci, maddi imkânları ve aile ve çevrenin etkisi de meslek seçimini dolaylı etkileyen unsurlar olarak gösterilmiştir. Son olarak bireyin biyolojik (fiziksel) özellikleri de kişisel, sosyo-psikolojik ve diğer faktörleri etkileyen başlıca unsur olarak gösterilmiştir.

Modelde toplumsal faktörlerden meslek tercihini doğrudan etkileyen ve bireyin beklenti ve tercihlerinin oluşmasında da etkili olan unsurlar olarak ilgili meslek için istihdam olanakları, gerek duyulan beceriler ve ücret politikaları sayılmıştır. Toplumdaki organizasyonların sosyo-ekonomik özellikleri olarak mesleklerin dağılımı, meslekteki iş gücü devir oranı, mesleklerin halk tarafından benimsenmesi ve hükümet destekleri sıralanmaktadır. Toplumun tarihsel gelişimi de meslek tercihini etkileyen bir diğer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumdaki sosyal hareketlilik, toplumun endüstrileşme seviyesi, toplumsal örgütlerin tarihsel gelişimi ve tüketim ihtiyaçlarındaki değişme tarihsel gelişim çerçevesinde sıralanan unsurlardır. Son olarak ülkenin bulunduğu coğrafya, bu coğrafyadaki kaynaklar ve iklim şartları da meslek tercihlerinde etkili olmaktadır.

Ülkemizde meslek tercihi genelde üniversite tercihi ile birlikte anılmaktadır. Gençlerin üniversite tercihlerini etkileyen değişik faktörler bulunmaktadır.

Yapılan araştırmalar üniversitenin akademik kadrosunun nitelik ve nicelik açısından durumu, yayın sayısı, kamuoyunda olumlu anlamda bilinir

olması, saygın bir kurum olarak anılması, genel olarak eğitim kalitesi gibi unsurlar *saygınlık ve kurum imajının* öğeleri olarak üniversite tercihini etkilediğini göstermektedir (Landrum vd., 1998; Baker ve Brown, 2007; Keling vd., 2007; Mourad, 2011).

Üniversitenin bulunduğu şehir, bireyin buraya olan yakınlığı, ulaşım kolaylığı, şehrin sosyal olanakları ve şehirdeki iş imkânları gibi *coğrafik faktörler* de üniversite tercihini etkileyen bir diğer faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Welki ve Navratil, 1987; Absher ve Crawford,1996; Shank ve Beasley 1998; Soutar ve Turner, 2002; Moogan ve Baron, 2003; Ming, 2010). Üniversite tercihini etkileyen bir diğer faktör de *ekonomik koşullardır*. Ekonomik koşullar üniversitede okumanın genel maliyetini (barınma, ulaşım, yaşamsal zorunluluklar vb.) ve üniversite bittikten sonra elde edilebilecek meslek sonucunda kazanılabilecek toplam ücreti kapsamaktadır (Chapman, 1981; Briggs ve Wilson, 2007).

Yapılan araştırmalar sonucunda, *üniversitenin sağladığı imkânların*, alt yapısının ve sosyal tesislerinin, günün koşullarını yakalamış ve hatta ötesine ulaşmış laboratuvar ve dersliklerinin, geniş ve güzel bir yerleşkenin öğrenci tercihini etkilediği bulunmuştur (Absher ve Crawford, 1996; Lin, 1997). Üniversitenin fiziki olarak sağladığı imkânların yanında akademik ve finansal olarak sağlanan fırsatlar ve olanaklar da öğrenci tercihlerini etkilemektedir (Paulsen, 1990; Murray vd., 1997; İsmail, 2009).

Öğrencilerin üniversite hakkında sahip olduğu bilgi de üniversite tercihini etkileyen bir diğer faktördür. Öğrencinin arkadaş, öğretmen, rehberlik ve aile tavsiyesi, üniversitelerin web sayfaları, ağızdan ağıza pazarlama, gazete, dergi reklamları gibi bilgi kaynaklarının üniversite tercihini etkilediği tespit edilmiştir (Briggs ve Wilson, 2007; Moogan ve Baron, 2003).

Son olarak öğrencilerin cinsiyetleri, gelir durumları, yaşadıkları bölge, anne-babanın eğitim durumu, sosyal statü gibi demografik değişkenlerin meslek ve üniversite tercihinde önemli faktörler olduğu yapılan çeşitli araştırmalarla bulunmuştur (Ayalon, 2003; Ware ve Lee, 1988; Croson ve Gneezy, 2009).

Öğrencilerin üniversite ve meslek tercihini etkileyen faktörleri araştırma kapsamında tespit edebilmek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur:

H1: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler cinsiyete göre farklılık göstermektedir.

H2: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler okunulan sınıfa göre farklılık göstermektedir.

H3: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler anne-babanın eğitim durumuna göre farklılık göstermektedir.

H4: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler ailenin gelir durumuna göre farklılık göstermektedir.

H5: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler öğrencinin yaşadığı coğrafi bölgeye göre farklılık göstermektedir.

H6: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler öğrencinin yaşadığı yerleşim yerine göre farklılık göstermektedir.

H7: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler mezun olunan okul türüne göre farklılık göstermektedir.

H8: Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler lise ortalamasına göre farklılık göstermektedir.

Yöntem

Lise öğrencilerinin meslek ve üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin bilinmesi durumunda, kurumlar tarafından uygulanan bilgilendirme faaliyetleri daha etkin bir şekilde yapılandırılabilecektir. Böylelikle adaylar kendilerine en çok uyan ya da istedikleri okulları ya da meslekleri tercih edebilecek ve bireylerin yaşam kalitesi artarken ülke kaynakları da etkin kullanılmış olacaktır.

Örneklem

Araştırma evrenini birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Evrendeki tüm öğrencilere anket formu elektronik ortamda gönderilmiş olup bu formları kendilerine verilen sürede doldurmaları istenmiştir. Toplam 1746 öğrenci anketi cevaplamıştır.

Ölçüm Aracı

Çalışmada öğrencilerin üniversite ve meslek tercih nedenlerini tespit etmek için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Üniversite Tercih

Nedenleri" anketi kullanılmıştır. Anket "mesleğe duyulan ilgi", "aile ve arkadaş çevresi" ve "üniversite imkânları" boyutlarını içeren kırk beş ifadeden ve tercih nedenlerini belirtecekleri açık uçlu bir sorudan oluşmaktadır. Ölçek (1) Hiç Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kısmen Katılıyorum, (4) Katılıyorum, (5) Tamamen Katılıyorum şeklinde beşli Likert tipinde hazırlanmıştır. "Askerlik kutsal bir meslektir.", "Bu mesleği maaşı iyi olduğu için seçtim.", "Karşılaştığım fiziki engelleri aşmak benim için kolaydır." şeklinde ifadeler vardır. Mesleğe duyulan ilgi boyutunun kültürel nedenler, maddi nedenler, yetenek, statü kazanma, kariyer hedefi boyutlarından oluşmaktadır. Aile ve arkadaş boyutu aile boyutu ve arkadaş boyutlarına ayrılmıştır. Üniversite imkânları ise tek boyutla ölçülmüştür.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Üniversite ve meslek tercih nedenlerini tespit etmek için araştırmacılar tarafından ölçek geliştirme çalışmaları kapsamında ilk aşamada; birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan tüm öğrencilere açık uçlu sorular sorulmuş ve tercih nedenlerini belirtmeleri istenmiştir. İlk aşamada 1886 anket geri toplanabilmiş ve açık uçlu sorulara verilen yanıtlar konularına göre sınıflandırılmıştır. Çalışmanın sonucunda tercih nedeni olarak öne çıkan faktörlere göre üç farklı ana boyut (sekiz alt boyut) olduğu değerlendirilmiştir. Bunlar mesleğe duyulan ilgi, aile-çevrenin etkisi ve üniversitenin sağladığı imkânlardır. Mesleğe duyulan ilgi boyutuna etki eden faktörler alan yazın taraması ve öğrencilerin verdikleri cevaplara göre beş farklı alt boyuta ayrılmıştır. Bu boyutlar kültürel nedenler, mesleğin sağladığı maddi imkânlar, statü kazanma isteği, bireyin kişisel yeterliliği (yeteneği) ve kariyer hedefidir. Diğer bir boyut olan aile-çevrenin etkisi ise ailenin etkisi ve çevrenin etkisi olarak iki alt boyuta ayrılmıştır. Son olarak üniversitenin sağladığı imkânlar tek boyut olarak tasarlanmıştır. İkinci aşamada 50 kişi üzerinde oluşturulan ölçeğin ön testi yapılmıştır. Test sonucunda ölçeğe son şekli verilerek üçüncü aşamaya geçilmiştir. Bu aşamada; birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta okuyan tüm öğrencilere elektronik posta ile anket formu tekrar gönderilmiştir. Toplanan anketlerden uygun doldurulmayanların çıkarılması ile kalan 1746 anket formu üzerinden analizler yapılmıştır.

Geliştirilen ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek için keşfedici (açıklayıcı) faktör analizi yapılmıştır. Örneklemin faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO-örneklem yeterliliği istatistiği) katsayısı ve Barlett's Test of Sphericitiy (Barlett küresellik) testi ile

incelenmiştir. Barlett testinin p değeri 0,05 anlamlılık derecesinden düşük olması değişkenler arasında yeterli oranda ilişki olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Üniversite Tercih Nedenleri Ölçeği Keşfedici Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Mesleğe Duyulan İlgi					Aile ve Çevrenin Etkisi		Üniversite İmkânları
	1.Faktör Kültür	2.Faktör Maddi	3.Faktör Yetenek	4.Faktör Statü	5.Faktör Kariyer	6.Faktör Aile	7.Faktör Çevre	8.Faktör Üniversite
S1	,807							
S2	,806							
S3	,798							
S4	,754							
S5	,748							
S6	,731							
S7	,688							
S8	,685							
S9	,650							
S10	,623							
S11	,513							
S12		,849						
S13		,847						
S14		,835						
S15		,799						
S16			,811					
S17			,731					
S18			,728					
S19			,701					
S20			,550					
S21			,523					
S22				,793				
S23				,678				
S24				,626				
S25					,863			
S26					,859			
S27					,703			
S28						,877		
S29						,840		
S30						,596		
S31							,876	
S32							,856	
S33							,559	
S34								,717
S35								,667
S36								,636
S37								,631
S38								,603
S39								,504

KMO katsayısının 0,60'tan yüksek olması da değişkenlerin kabul edilebilir seviyede hatasız tahmin edilebileceğini göstermektedir. Bu oranın bire yaklaşması çok iyi uyumu göstermektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2013). Yapılan analiz sonucunda KMO değeri 0,906, Barlett küresellik test sonucu ise anlamlı (p=0,00) çıkmıştır. Faktör analizi sonuçları değerlendirildiğinde özdeğeri 1'den büyük sekiz boyut tespit edilmiştir. Bu sonuç araştırmacılar tarafından tasarlanan sekiz boyutlu yapıyla örtüşmektedir. Ankette yer alan ifadelerin faktör yükleri incelenmiş ve birden fazla boyutta benzer yük alan altı ifade anketten çıkartılmıştır. Faktör analizi sonucunda ölçekte 39 ifade kalmıştır. Ölçekteki ifadelere ilişkin faktör yükleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Ölçeğin üç ana boyut altında toplam sekiz alt boyutlu yapısı ile açıklanan varyansın oranı %62,743 olarak bulunmuştur.

Güvenilirlik Analizi

Ölçeğin iç tutarlılığını ölçmek için alt boyutlar için ve ölçeğin Cronbach değerleri hesaplanmıştır (Tablo 2). Sonuçlar incelendiğinde anketin genel güvenilirlik katsayısının 0,862 olduğu, alt boyutlarında da 0,670 ile 0,910 arasında değişim gösterdiği görülmektedir. Statü boyutundaki soru sayısının az olmasından Cronbach değeri 0,67 olarak hesaplanmıştır. Soru sayısının az olduğu durumlarda 0,60 ve üzerindeki Cronbach değerleri güvenilir olarak değerlendirilmektedir (Durmuş, Yurtkoru ve Çinko, 2013).

Tablo 2: Üniversite Tercih Nedenleri Ölçeğinin İç Tutarlılık Analiz Sonucu

Boyutlar	Alt Boyutlar	Cronbach Alpha
Ölçeğin Genel Güvenilirliği		**0,854**
Mesleğe Duyulan İlgi	Kültürel Nedenler	0,910
	Maddi İmkânlar	0,905
	Yetenek	0,800
	Statü	0,670
	Kariyer Hedefi	0,837
	TOPLAM	0,830
Aile-Çevrenin Etkisi	Ailenin Etkisi	0,716
	Çevrenin Etkisi	0,802
	TOPLAM	0,792
Üniversite İmkânları	Üniversitenin İmkânları	0,779

Analiz ve Bulgular

Toplanan verileri analiz etmek için SPSS yazılımı kullanılmıştır. Çalışmada ölçeklerin geçerliliği faktör analizi, farklılıkların analizi ise

bağımsız grup t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir.

Örneklemdeki demografik değişkenlere ait frekans dağılımları Tablo 3'te gösterilmiştir. Örneklemde yer alan öğrencilerin aile eğitim durumları incelendiğinde öğrencilerin yaklaşık %40'ının ailesinin ilkokul mezunu, yaklaşık %20'sinin ise üniversite seviyesinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin ailesinin %57,5'inin aylık toplam gelirinin 2001 TL'nin altında; %86,5'inin 3001TL'nin altında kaldığı görülmektedir. Ailenin aylık gelirine ilişkin sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin %86,5 gibi büyük bir oranının orta ve ortanın alt seviyesi gelir grubundan olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaşadıkları coğrafik bölgelere göre dağılımı değerlendirildiğinde üniversiteyi tercih eden öğrencilerin yarısından fazlasının (%56,3) İç Anadolu ve Marmara Bölgesinden geldiği görülmektedir. Katılımcıların yaşadıkları yerleşim yerine göre dağılımları incelendiğinde %67'sinin ilde yaşadığı görülmektedir. Üniversiteyi tercih eden öğrencilerin bölgelere göre dağılımının nüfus dağılımı ile (rakamlar TUİK 2014 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi üzerinden oluşturulmuştur) orantılı olduğu görülmektedir. Bir başka ifade ile ülkenin bölgelere göre dağılımı ile üniversitedeki öğrencilerin dağılımı genel olarak benzerlik göstermektedir.

Tablo 3: Demografik Değişkenler Frekans Dağılımları

Demografik Değişkenler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	1616	91,6
	Kadın	148	8,4
	Toplam	1764	100
Sınıf	İkinci sınıf	540	30,6
	Dördüncü sınıf	471	26,7
	Üçüncü sınıf	382	21,7
	Birinci sınıf	371	21,0
	Total	1764	100,0
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	654	37,1
	Üniversite	416	23,6
	Lise	384	21,8
	Ortaokul	310	17,6
	Toplam	1764	100
Anne Eğitim Durumu	İlkokul	1183	67,1
	Üniversite	245	13,9
	Lise	235	13,3
	Ortaokul	101	5,7
	Toplam	1764	100

Demografik Değişkenler		Frekans	Yüzde
Ailenin Aylık Toplam Geliri	1001-2000 TL	728	41,3
	2001-3000 TL	512	29,0
	0-1.000 TL	285	16,2
	3001-4000 TL	152	8,6
	4001-5000 TL	47	2,7
	5000 ve üzeri	40	2,3
	Toplam	1764	100
Demografik Değişkenler		Frekans	Yüzde
Yaşanılan Bölge	İç Anadolu Bölgesi	623	35,3
	Marmara Bölgesi	371	21,0
	Ege Bölgesi	224	12,7
	Akdeniz Bölgesi	194	11,0
	Karadeniz Bölgesi	176	10,0
	Doğu Anadolu Bölgesi	104	5,9
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	72	4,1
	Toplam	1764	100
İkamet Edilen Yerleşim Yeri	İl	850	48,2
	İlçe	375	21,3
	Büyükşehir (İstanbul/Ankara/İzmir)	323	18,3
	Köy	216	12,2
	Toplam	1764	100
Mezun Olunan Okul Türü	Anadolu Lisesi	685	38,8
	Askerî Lise	512	29,0
	Lise	412	23,4
	Anadolu Öğretmen Lisesi	116	6,6
	Diğer	20	1,1
	Fen Lisesi	11	0,6
	Sosyal Bilimler Lisesi	8	0,5
	Toplam	1764	100
Mezuniyet Ortalaması	4,1 - 4,5	606	34,4
	3,6 - 4	442	25,1
	3,1 - 3,5	336	19,0
	4,6 - 5	195	11,1
	2,6 - 3	164	9,3
	2 - 2,5	21	1,2
	Toplam	1764	100

Mezun olunan okul türüne göre katılımcıların durumu incelendiğinde; üniversiteye genel olarak sırasıyla anadolu lisesi, askerî lise ve düz lise olmak üzere üç ana kaynaktan öğrenci geldiği ifade edilebilir. Geçmiş seneye göre süreç değerlendirildiğinde (birinci sınıf öğrenci sayısına göre) askerî liseden gelenler toplam gelen öğrencilerin %46'sını, anadolu lisesi %34'ünü, düz lise %11'ini teşkil ederken geriye kalan %9'luk kesim diğer (fen lisesi, öğretmen lisesi vb.) kaynaklardan oluşmaktadır.

Tablo 4: Mezun Olunan Lise Türünün Sınıflara Göre Dağılımı

	Anadolu Lisesi	Askeri Lise	Lise	Anadolu Öğretmen Lisesi	Fen Lisesi	Diğer	Sosyal Bilimler Lisesi	Toplam
Dördüncü sınıf	%11	%5,8	%7,3	%2,0	%0,1	%0,5	%0,0	%26,7
Üçüncü sınıf	%7,6	%6,0	%5,9	%1,8	%0,2	%0,1	%0,1	%21,7
İkinci sınıf	%13,0	%7,6	%7,8	%1,6	%0,3	%0,2	%0,1	%30,6
Birinci sınıf	%7,2	%9,7	%2,4	%1,1	%0,1	%0,3	%0,3	%21,0
Toplam	%38,8	%29	%23,4	%6,6	%0,6	%1,1	%0,5	%100

Mezuniyet ortalamasına göre (beş üzerinden) katılımcıların durumu incelendiğinde not ortalaması dört ve üzeri olanların oranının %45,5 olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Sınıflara Göre Lise Ortalamalarının Dağılımı

	2 - 2,5	2,6 - 3	3,1 - 3,5	3,6 - 4	4,1 - 4,5	4,6 - 5
Dördüncü sınıf	%0,8	%10,4	%18,9	%24,0	%32,5	%13,4
Üçüncü sınıf	%1,0	%9,4	%22,5	%19,9	%36,6	%10,5
İkinci sınıf	%1,5	%10,2	%16,7	%28,3	%31,5	%11,9
Birinci sınıf	%1,3	%6,5	%19,1	%27,0	%38,5	%7,5
Toplam	%1,2	%9,3	%19,0	%25,1	%34,4	%11,1

Mezun olunan lise türüne göre ortalamalar değerlendirilecek olursa (Tablo 6), dört ve üzeri not ortalamasına sahip %45,5'lik kesimin %20,4'ü anadolu lisesi, %9,6'si askerî lise, %9,7'si düz lise, %4,6'sı ise Anadolu öğretmen lisesi, %1,1'i ise geriye kalan lise türlerinden mezundur.

Tablo 6: Mezun Olunan Lise Türüne Göre Lise Ortalamalarının Dağılımı*

	2 - 2,5	2,6 - 3	3,1 - 3,5	3,6 - 4	4,1 - 4,5	4,6 - 5
Anadolu Lisesi	%0,3	%3,3	%5,8	%9,0	%15,9	%4,5
Askerî Lise	%0,4	%2,9	%7,4	%8,7	%7,4	%2,2
Lise	%0,3	%2,6	%4,8	%6,0	%6,9	%2,8
Anadolu Öğretmen L.	%0,1	%0,2	%0,6	%1,1	%3,5	%1,1
Fen Lisesi	%0,0	%0,0	%0,1	%0,1	%0,2	%0,2
Sosyal Bilimeler L.	%0,0	%0,0	%0,1	%0,1	%0,3	%0,0
Diğer	%0,1	%0,2	%0,3	%0,2	%0,2	%0,2
Toplam	%1,2	%9,3	%19,0	%25,1	%34,4	%11,1

*Yüzdeler ankete katılan toplam öğrenci sayısına göre hesaplanmıştır.

Üniversite tercih nedenlerini belirlemeye yönelik oluşturulan sorulara cevap bulabilmek için fark analizleri yapılmıştır. İfade kolaylığı olması için bundan sonra genel meslek boyutu "meslek"; meslek boyutunu oluşturan alt boyutlardan kültürel faktörler "kültür"; maddi unsurlar "maddi", bireyin yeteneğine ilişkin algısı "yetenek"; statü kazanma isteği "statü" ve son olarak kariyer elde etme isteği de "kariyer" olarak ifade edilecektir. Üniversite tercihini etkileyen diğer bir boyut olan ailenin etkisi genel boyut olarak "aile", yakın çevre boyutu ise "çevre" olarak ifade edilecektir. Araştırmadaki değişkenlere ait betimleyici istatistikler tablo 7'de gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen en önemli unsurların, ilk olarak kültürel nedenler (yurt sevgisi, ordu millet anlayışı vb.), daha sonra bireyin askerlik mesleğinin fiziki gerekliliklerini taşıdığını düşünmesi ve kendini bu konuda yetenekli görmesi, son olarak da toplumda statü kazanma isteği olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Değişkenlere Ait Betimleyici İstatistikler

DEĞİŞKENLER	TOPLAM	Min.	Mak.	Ort.	SS
MESLEĞE DUYULAN İLGİ	1746	1	5	**3,43**	0,45
Kültürel Nedenler	1746	1	5	**4,83**	0,36
Maddi Nedenler	1746	1	5	1,64	0,78
Yetenek	1746	1	5	**4,00**	0,69
Statü Kazanma	1746	1	5	**4,07**	0,82
Kariyer Hedefi	1746	1	5	2,63	0,98
AİLE ve ÇEVRENİN ETKİSİ	1746	1	5	2,07	0,74
Aile	1746	1	5	2,27	0,89
Çevre	1746	1	5	1,87	0,87
ÜNİVERSİTE İMKÂNLARI	1746	1	5	2,08	0,82

Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için t testi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre mesleğe duyulan ilgi boyutunun alt boyutu olan "yetenek" ortalamaları cinsiyet faktörüne göre istatistiki olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için ortalamalar incelenmiştir. Buna göre bayan öğrencilerin mesleğin fiziki gerekliliklerini taşıdığı algısının ortalamaları, erkek öğrencilerin ortalamalarına göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Üniversitenin sağladığı imkânlar boyutunun ortalamalarında da cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark vardır. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için grup istatistikleri incelenmiştir. Buna göre bayan öğrencilerin ortalamasının, erkek öğrencilerin ortalamasından daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer boyutlarda ise istatistiki olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 8: Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

Değişkenler	Ortalama Farkı	Standart Hata Farkı	t Değeri	Serbestlik Derecesi (df)	p Değeri
MESLEĞE DUYULAN İLGİ	,07329	,03864	1,897	1762	,058
Kültürel Nedenler	-,00801	,03130	-,256	1762	,798
Maddi Nedenler	,02625	,06755	,389	1762	,698
Yetenek	,28397	,05940	4,780	1762	**,000**
Statü Kazanma	,01735	,07090	,245	1762	,807
Kariyer Hedefi	,04689	,09528	,492	1762	,623
AİLE ve ÇEVRENİN ETKİSİ	-,04491	,06359	-,706	1762	,480
Aile	-,04037	,07728	-,522	1762	,601
Çevre	-,04945	,07485	-,661	1762	,509
ÜNİVERSİTE İMKÂNLARI	-,13827	,07060	-1,958	1762	**,050**

Araştırmanın bundan sonraki hipotezlerini test etmek için ANOVA testi yapılmıştır ANOVA analizi yapabilmek için ilk önce Levene testi ile grup varyanslarının homojen olup olmadığı araştırılmıştır. Grup varyanslarının homojen olduğu kabul edilen durumlarda ($p>0,05$) ANOVA testi, grup varyanslarının homojen olmadığı durumlarda ($p<0,05$), bir başka ifade ile ANOVA testinin yapılmasının uygun olmadığı durumlarda kullanılan Welch ve Brown-Forsythe testleri uygulanacaktır. Bu testler gürbüz (robust) testler olup F istatistiğinin alternatifi olarak kullanılır (Durmuş vd., 2013:133). Değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olması durumunda bu farkın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için ANOVA analizinde Tukey; Welch ve Brown-Forsythe analizinde ise Tamhane sonuçları değerlendirilmiştir.

Okunulan sınıfa göre algılama farklılığını tespit etmek için yapılan ANOVA testi sonucuna göre çalışmadaki değişkenlerden "maddi", "yetenek" "kariyer", "imkân" ve "meslek" boyutlarında sınıfa göre farklılık tespit edilmiştir (Tablo 9). "Maddi" boyutunda bu farkın birinci sınıf ile iki ve dördüncü sınıf ortalamalarından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu durum, birinci sınıf öğrencilerin mesleğin sağladığı faydaları okul tercihlerinde ikinci ve dördüncü sınıflara oranla daha fazla etkili bulduğu şeklinde yorumlanabilir; fakat genel ortalamanın her dört sınıfta da düşük olduğu unutulmaması gereken bir konudur. "Yetenek" boyutunda Tukey test sonuçları incelendiğinde birinci sınıf ile dördüncü sınıf ortalamaları arasında

ve ikinci sınıf ile üç ve dördüncü sınıf ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durum bir ve ikinci sınıfta öğrencilerin kendilerine yönelik yetenek algısının daha yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ortalamalardan görüldüğü üzere üçüncü ve dördüncü sınıfta bu algı düşmektedir. Ortalamalar düşse de yine de genel olarak yetenek algısının yüksek seviyede olduğu dikkate alınmalıdır. "Kariyer" boyutunda birinci sınıfların ortalamasının iki, üç ve dördüncü sınıfların ortalamasına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum meslekteki kariyer yapma imkânlarının diğer sınıflara göre birinci sınıf öğrencilerinin okul tercihinde daha etkili olduğu şeklinde ifade edilebilir. Üniversitenin imkânlarına yönelik algıda da birinci sınıf ortalamalarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu görülmektedir; fakat genel ortalamalarının tüm sınıflar için düşük olduğuna dikkat edilmesi gerekmektedir.

Tablo 9: Sınıflara Göre ANOVA, Welch ve Brown-Forsythe Sonuçları

Değişkenler	Sınıf	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Maddi Nedenler	Birinci sınıf	371	1,7689	6,336			,000
	İkinci sınıf	540	1,5616				
	Üçüncü sınıf	382	1,6944				
	Dördüncü sınıf	471	1,5929				
Yetenek	Birinci sınıf	371	4,0678	10,940			,000
	İkinci sınıf	540	4,1000				
	Üçüncü sınıf	382	3,9568				
	Dördüncü sınıf	471	3,8712				
Meslek	Birinci sınıf	371	3,5744	18,040			,000
	İkinci sınıf	540	3,4213				
	Üçüncü sınıf	382	3,4311				
	Dördüncü sınıf	471	3,3506				
Kariyer	Birinci sınıf	371	3,1357		33,431	36,040	,000
	İkinci sınıf	540	2,5235				
	Üçüncü sınıf	382	2,5995				
	Dördüncü sınıf	471	2,3984				
Ünvr. İmkânları	Birinci sınıf	371	2,2835		11,689	11,284	,000
	İkinci sınıf	540	2,0602				
	Üçüncü sınıf	382	2,0899				
	Dördüncü sınıf	471	1,9575				

Katılımcıların anne-babalarının eğitim durumuna göre tercih nedenleri algılamasında bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Test sonuçlarına göre "kültür" "yetenek" ve "statü" boyutlarında babanın eğitim durumuna göre istatiksel olarak anlamlı bir fark söz konusudur. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için Tukey ve Tamhane sonuçları

incelenmiştir. Buna göre "kültür" ve "yetenek" boyutunda babası ilkokul mezunu olanlar ile üniversite mezunu olanlar arasında; "statü" boyutunda ise babası ilkokul mezunu olanlar ile lise mezunu olanlar arasında ortalamaların farklı olduğu görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde babası ilkokul mezunu olanların kültürel değerler algılamasının, babası üniversite mezunu olanlara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Yetenek boyutunda da aynı şekilde babası ilkokul mezunu olanların kendilerini askerlik mesleği konusunda yetenekli olarak algılamasının üniversite mezunlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Mesleğin sağlayacağı statüye babası ilkokul mezunu olanlar, lise mezunu olanlara göre daha fazla inanmaktadır.

Yapılan test sonucuna göre "aile" boyutunda annenin eğitim durumuna göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Annesi ilkokul mezunu olanların üniversite mezunu olanlara göre daha yüksek ortalaması vardır. Bu durum annesi ilkokul mezunu olanların üniversite mezunu olanlara göre daha fazla aile etkisi yaşadığı şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 10: Eğitim Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Eğitim Durumu	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
BABA EĞİTİM DURUMU				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Kültür	İlkokul	654	4,8614		3,441	2,684	,016 / ,045
	Ortaokul	310	4,8296				
	Lise	384	4,8134				
	Üniversite	416	4,7983				
Yetenek	İlkokul	654	4,0668	1,705			,014
	Ortaokul	310	3,9946				
	Lise	384	3,9661				
	Üniversite	416	3,9351				
Statü	İlkokul	654	4,1448	2,213			,021
	Ortaokul	310	4,0484				
	Lise	384	3,9835				
	Üniversite	416	4,0673				
ANNE EĞİTİM DURUMU	İlkokul	1183	2,3122	2,534			,024
Aile	Ortaokul	245	2,2449				
	Lise	235	2,2241				
	Üniversite	101	2,0495				

Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerin ailenin gelir durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için yapılan analiz sonucuna

göre "yetenek" ve "meslek" boyutunda ailenin gelir durumuna göre istatiksel olarak anlamlı bir fark söz konusudur. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için Tukey test sonuçları incelenmiştir. Buna göre "yetenek" ve "meslek" boyutlarında ailenin toplam gelir durumu 0-1.000 TL aralığında olanlar ile 3.001-4.000 TL aralığında olanlar arasında bir fark görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde düşük gelir grubuna sahip olan bireylerin yetenek algısının ve genel olarak mesleğe duyulan ilgi algılamasının yüksek gelir grubuna göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum gelir durumu düşük olan öğrencilerin diğer gruba göre kendilerini yetenekli gördükleri ve genel olarak da mesleğe daha fazla ilgi duydukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11: Gelir Durumuna Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Gelir	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Yetenek	0-1.000TL	285	4,1123		3,827	3,785	,002
	1001-2000TL	728	4,0311				
	2001-3000TL	512	3,9665				
	3001-4000TL	152	3,8607				
	4001-5000TL	47	3,8440				
	5000 ve üzeri	40	3,8250				
Meslek	0-1.000TL	285	3,5001	2,420			,034
	1001-2000TL	728	3,4409				
	2001-3000TL	512	3,4283				
	3001-4000TL	152	3,3569				
	4001-5000TL	47	3,4025				
	5000 ve üzeri	40	3,3616				

Öğrencilerin yaşadığı coğrafi bölgeye göre tercih nedenlerinde algılama farklılığı olup olmadığı analiz edilmiştir. Test sonucuna göre öğrencilerin geldikleri coğrafi bölgeye göre üniversitenin sağladığı imkânlar boyutunda bir algılama farklılığı tespit edilmiştir. İç Anadolu Bölgesi ile Ege ve Marmara Bölgelerinin ortalamaları arasında anlamlı bir fark vardır. Buna göre İç Anadolu Bölgesi'nden gelen öğrenciler, Ege ve Marmara Bölgesi'nden gelen öğrencilere oranla üniversite imkânlarının okul tercihlerinde daha fazla etkili olduğunu düşünmektedir.

Tablo 12: Coğrafi Bölgeye Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Coğrafi Bölge	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Üniversite İmkânları	Akdeniz Bölgesi	194	2,0412		5,037	4,680	,000
	Doğu Anadolu Bölgesi	104	2,0865				
	Ege Bölgesi	224	1,9033				
	Güneydoğu Anadolu B.	72	2,1042				
	İç Anadolu Bölgesi	623	2,2025				
	Karadeniz Bölgesi	176	2,1184				
	Marmara Bölgesi	371	2,0058				

Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörler öğrencinin yaşadığı yerleşim yerine göre algılama farklılığını tespit etmek için yapılan analiz sonucuna göre öğrencilerin yaşadıkları yerleşim yerine göre "yetenek", genel "aile" ve üniversite imkânları boyutunda istatiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için Tukey test sonuçları incelenmiştir. Buna göre her üç boyutta da büyükşehirde yaşayanlarla köyde yaşayanların ortalamalarının farklı olduğu görülmektedir. Ortalamalar incelendiğinde büyükşehir ortalamalarının her üç boyutta köyde yaşayanların ortalamasına göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum yetenek, ailenin etkisi ve üniversitenin imkânları boyutlarında köyde yaşayan öğrencilerin büyükşehirde yaşayanlara göre daha yüksek etkilenmesinin olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 13: Yerleşim Yerine Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Yerleşim Yeri	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Yetenek	Büyükşehir	323	3,9045	2,342			,002
	İl	850	3,9876				
	İlçe	375	4,0458				
	Köy	216	4,1211				
Aile	Büyükşehir	323	2,0155	2,899			,034
	İl	850	2,0602				
	İlçe	375	2,0996				
	Köy	216	2,1968				
Üniversitenin İmkânları	Büyükşehir	323	1,9902	3,989			,008
	İl	850	2,0643				
	İlçe	375	2,1476				
	Köy	216	2,2091				

Öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerin, mezun olunan okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek için yapılan analiz sonuçlarına göre genel "ailenin" etkisi ve "üniversite imkânları" boyutlarında mezun olunan okul türüne göre istatiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için Tukey sonuçları incelendiğinde her iki boyutta da askerî lise ortalamalarının diğer liselere göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 14: Mezun Olunan Okul Türüne Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Yerleşim Yeri	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Aile	Askerî Lise	512	1,9355	4,990			0,00
	Lise	412	2,1780				
	Anadolu Lisesi	685	2,1073				
	Sosyal Bilimler Lisesi	8	2,1875				
	Anadolu Öğretmen Lisesi	116	2,1595				
	Fen Lisesi	11	1,9545				
	Diğer	20	2,1333				
Üniversite İmkânları	Askerî Lise	512	1,7051	29,358			,000
	Lise	412	2,2864				
	Anadolu Lisesi	685	2,2151				
	Sosyal Bilimler Lisesi	8	2,7917				
	Anadolu Öğretmen Lisesi	116	2,2055				
	Fen Lisesi	11	2,1667				

Araştırmanın son hipotezi olan öğrencilerin akademik ortalamalarına göre öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerin değişip değişmediği analiz edilmiştir. Analiz sonucuna göre "statü", "kariyer"," meslek" ve "üniversitenin imkânları" boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Farkın hangi gruptan kaynaklandığı Tukey analizi ile tespit edilmiştir. Buna göre "statü", "kariyer", "meslek" ve "üniversite imkânları" boyutlarında ortalaması dördün altında olanlarla dördün üzeri olanlar arasında fak vardır. Bu durum yüksek ortalamaya sahip bireylerin statü ve kariyer elde etmek için üniversiteyi tercih ettikleri, genel olarak mesleğe daha fazla ilgi duydukları ve üniversitenin imkânlarından etkilendikleri şeklinde yorumlanabilir. Sonuç olarak akademik ortalaması dört ve üzeri olan öğrenciler, statü kazanma, kariyer yapma ve eğitim imkânlarından, akademik ortalaması dördün altında olanlara göre daha fazla etkilenmektedir.

Tablo 15: Akademik Ortalamaya Göre ANOVA Sonuçları

Değişkenler	Akademik Ortalama	N	Ortalama	F Değeri			p Değeri
				ANOVA	Welch	Brown-Forsythe	
Statü	2-2,5	21	4,1746	2,582			,025
	2,6-3	164	4,0528				
	3,1-3,5	336	4,0407				
	3,6-4	442	3,9887				
	4,1-4,5	606	4,1122				
	4,6-5	195	4,2171				
Kariyer	2-2,5	21	2,2063	5,340			,000
	2,6-3	164	2,4085				
	3,1-3,5	336	2,6042				
	3,6-4	442	2,5226				
	4,1-4,5	606	2,7734				
	4,6-5	195	2,7521				
Meslek	2-2,5	21	3,3704	3,695			,002
	2,6-3	164	3,4022				
	3,1-3,5	336	3,4292				
	3,6-4	442	3,3749				
	4,1-4,5	606	3,4799				
	4,6-5	195	3,4919				
Üniversitenin İmkânları	2-2,5	21	2,0952	4,980			,000
	2,6-3	164	1,9583				
	3,1-3,5	336	2,0372				
	3,6-4	442	1,9845				
	4,1-4,5	606	2,1975				
	4,6-5	195	2,1615				

Araştırma sonucunda kabul edilen hipotezler Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16: Araştırma Hipotezlerinin Sonuçları

DEĞİŞKENLER	H1	H2	H3	H4	H5	H6	H7	H8
MESLEĞE DUYULAN İLGİ		✓		✓				✓
Kültürel Nedenler			✓					
Maddi Nedenler								
Yetenek	✓	✓	✓	✓		✓		
Statü Kazanma			✓					✓
Kariyer Hedefi		✓						✓
AİLE ve ÇEVRENİN ETKİSİ								
Aile			✓			✓	✓	
Çevre								
ÜNİVERSİTE İMKÂNLARI	✓	✓			✓		✓	✓

Öğrencilere, tercihlerinde daha çok neyin etkili olduğu açık uçlu soru ile sorulmuştur. Örneklemde yer alan öğrencilerin verdikleri yanıtların dağılımı ise şu şekildedir.

ÜNİVERSİTE TERCİH NEDENLERİ	SEÇİLME MİKTARI
Mesleğe Duyulan İlgi / Saygınlık / Statü	695
Eğitim İmkânları (Akademik, Askerî, Spor)	346
Üniversitenin İmajı-Köklü Geçmişi	197
Kültürel Faktörler (Vatan Sevgisi)	197
Üniversitenin Fiziki İmkânları/Kolaylık Tesisleri	171
Üniformaya Olan İlgi	51
Çift Diploma	37
Meslek Sahibi Olma Garantisi	32
Üniversitenin Konumu (Ankara)	27
Lisansüstü Eğitim-Harp Akademisi	20
Aile ve Yakınların Yönlendirmesi	5

Sonuç ve Değerlendirme

Üniversite ve meslek tercihinde etkili olan faktörlerin ortaya konulması için yapılan bu çalışmada 2014-2015 eğitim öğretim yılında 1764 öğrenciden, araştırmacılar tarafından geliştirilen "üniversite tercihi ölçeği" ile veri toplanmıştır.

Örneklemde yer alan öğrencilerin tercihlerini etkileyen en önemli unsurların ilk olarak *kültürel nedenler* (yurt sevgisi, ordu millet anlayışı vb.), daha sonra bireyin askerlik mesleğinin fiziki gerekliliklerini taşıdığını düşünmesi ve kendini bu konuda *yetenekli görmesi*, son olarak da toplumda *statü kazanma isteği* olduğu görülmektedir. Kariyer hedefi" alt boyutunda ortalamanın düşük olduğu görülürken "maddi nedenler" boyutunun en düşük ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Aile ve çevre boyutu ile üniversite imkânları boyutlarının da ortalamaları incelendiğinde onların da oldukça düşük olduğu görülmektedir. Türklerin günümüze kadar kurmuş olduğu tüm devletlerde öne çıkan özellik askerî temeller üzerine kurulan savaşçı bir millet olmasıdır. Türklerde askerlik, özel bir meslek değildir. Çocuğundan yaşlısına, erkeğinden kadınına herkes savaşmayı bilmekte ve gerektiğinde orduya katılmaktadır. Türklerin tarihinde çocuklarına küçük yaştan itibaren ata binmeyi, kılıç kullanmayı ve ok atmayı öğreterek onları asker gibi yetiştirmeleri yer almaktadır. Türk halkının gerektiğinde

ordusunun yanında bulunması, tarihin her devrinde söz konusu olmuştur. Bu bakımdan Türk toplumu ordu-millet deyimi ile nitelendirilmektedir. Aileler çocuklarını asker gibi yetiştirmekte, küçük yaşta üniforma giydirmekte, askerliğe büyük önem vermektedir. Askerlik "adam olmanın" (toplumda belli bir statüyü kazanma) ön şartı olarak kabul edilmektedir. Evlenmenin, iş bulmanın ilk şartlarından biri olarak görülmektedir. Bu kültürel öğrenmenin, gençlerin askerliği bir meslek olarak tercih etmelerinde de alt yapı oluşturduğu değerlendirilmektedir. Askerlik mesleğinin tercih edilmesinde etkili olan bir diğer faktör olarak da yurt sevgisi karşımıza çıkmaktadır. Yurdunu seven onu her türlü tehditlere karşı savunmak isteyen bireylerin yapabileceği meslekler arasında birinci sırada askerlik mesleğinin geldiği değerlendirilmektedir. Bu bağlamda askerlik mesleği yurt sevgisi olan gençlere daha yakın bir meslek olabilmektedir. Türk toplumunda erkek çocukları bu kültürel yapıya bağlı olarak askerlik mesleğinin gerektirdiği bireysel yetenekleri kazanarak büyüyebilmektedir. Erkek çocuğunun savaşabilecek kabiliyetlerinin olması çevresi tarafından övülen özellikler arasında yer almaktadır. Bu tarzda yetiştirilen bir bireyin askerlik mesleğine kendini daha yakın ve yetenekli görebileceği değerlendirilmektedir. İnsanlar içinde yaşadıkları sosyal yapının bir parçası olarak bu yapıda uygun bir yer edinebilmek, "sosyal bir kimlik" kazanmak isterler. Askerlik mesleğinin toplumda saygın mesleklerden biri olarak bireylerin bu ihtiyacına cevap verebilecek potansiyele sahip olduğu düşünülmektedir.

Çalışma, öğrencilerin araştırma kapsamında ele alınan üniversiteyi tercih etme nedenlerini tespit ederek üniversite tanıtımının etkinliğinin artırılmasını amaçlamaktadır. Bu kapsamda ulaşılan sonuçlar değerlendirilecek olursa; birinci sınıfa başlayan öğrencilerin mesleğin sağladığı faydalardan daha fazla etkilendiği, öğrencilerin kendilerini yetenekli gördüğü, kariyer ve üniversite imkânlarından daha fazla etkilendiği görülmektedir. Tanıtım stratejisi belirlenirken üniversitenin ve dolayısıyla mesleğin sağlayacağı faydalara, eğitimlerde ve görevlerde kullanılan silah araç ve gereçlere, kariyer ve üniversite imkânlarına vurgu yapılabileceği değerlendirilmektedir. Ulaşılan bir diğer sonuç ise eğitim düzeyi yüksek olmayan aile çocuklarının kültürel değerlerden fazlasıyla etkilendiği, kendilerini daha yetenekli gördüğü, aile etkisinde kalarak karar verdiği ve mesleğin sağlayacağı statüden daha fazla etkilendiğidir. Aile geliri yüksek olmayan bireylerin mesleğe daha fazla ilgi duydukları ve

kendilerini daha yetenekli gördüğü; kırsal kesimde yaşayan bireylerin tercihlerinde üniversite imkânları ve aile etkisinin önemli rol oynadığı ifade edilebilir. Son olarak akademik başarısı yüksek olan bireylerin okul tercihinde kariyer ve üniversite imkânlarından etkilendikleri görülmektedir.

Ulaşılan sonuçlara göre üniversite tanıtımı yapılırken hedef kitleye göre farklı konulara vurgu yapılarak tanıtım stratejisi oluşturulabilir. Üniversiteyi tercih edenlerin akademik başarısı yüksek bireyler olması istenmekte ise kariyer ve üniversite imkânlarına vurgu yapılabilecekken kültürel değerlere önem veren bireyler istenmekte ise aile eğitim ve gelir grubuna göre tanıtım yapılacak bölge-okul seçilebilir.

Üniversite ve meslek tercihi konusunda yapılmış daha önceki çalışmalar incelendiğinde üniversite tercihinde kurum imajı, üniversitenin bulunduğu şehir, ulaşım, sosyal ve iş imkânları, ekonomik koşullar ve üniversitenin yerleşkesi gibi faktörlerinin etkili olduğu görülmektedir (Chapman, 1981; Welki ve Navratil, 1987; Briggs ve Wilson, 2007; Absher ve Crawford, 1996; Lin, 1997; İsmail, 2009). Araştırma kapsamında ele alınan üniversite tercihinin aynı zamanda bir meslek tercihi de olması ve tercih edilen mesleğin askerlik gibi kültürel geçmişimizle yakından ilgili olması nedeniyle ulaşılan sonuçların daha önce yapılan çalışma sonuçlarından farklılaştığı değerlendirilmektedir.

Tercih nedenleri sorulan öğrenciler okulda belli bir süre kaldıklarından üniversitenin dolayısıyla mesleğin kültüründen etkilenmeleri araştırmanın kısıtını oluşturmaktadır. Bu kapsamda sonraki çalışmalarda üniversite kayıt aşamasında tercih nedenleri sorularak elde edilen bulguların araştırma sonuçları ile karşılaştırılabileceği değerlendirilmektedir. Üniversite tercihini etkileyen faktörlerin tespit edilmesine yönelik geliştirilen ölçek araştırma kapsamında ele alınan üniversite ile benzerlik gösteren diğer okullarda da uygulanarak ölçeğin geçerliliği ve güvenilirliği test edilebilir.

KAYNAKÇA

Absher, K. and Crawford, G. (1996). Marketing the community college starts with understanding students' perspectives. *Community College Review*, 23(4), 59-67.

Ayalon, H. (2003). Women and men go to university: Mathematical background and gender differences in choice of field in higher education, *Sex Roles*, 48, 277-290.

Baker, S. and Brown, B. (2007). Images of excellence: Constructions of institutional prestige and reflections in the university choice process. *British Journal of Sociology of Education*, 28, (3), 377–391.Blau, P. M., Gustad, J. W., Jessor R., Parnes, H. S., Wilcock, R. C. (1956). Occupational choice: A conceptual framework, *Industrial and Labor Relations Review*, 9, 4, 531-543.

Blau, P. M., Gustad, J. W., Jessor R., Parnes, H. S., Wilcock, R. C. (1956), Occupational Choice: A Conceptual Framework, Industrial And Labor Relations Review. P.534

Briggs, S. and Wilson, A., (2007). Which university? A study of the influence of cost and information factors on Scottish undergraduate choice, *Journal of Higher Education Policy and Management*, 29, 1, 57-72.

Brown, D. (2002). The Role of Work and cultural values in occupational choice, satisfaction, and success: A theoretical statement, *Journal of Counseling & Development*, 80, 48-56.

Bröckling, U.,(2001). *Disiplin, Askeri İtaat, Üretiminin Sosyolojisi ve Tarihi*, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Can, A. V., Karaca N. ve Gökgöz A. (2010). *Balkan kökenli muhasebecilerin muhasebe mesleğini seçme nedenleri üzerine bir araştirma: sakarya ili örneği*, 2. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, Prizen Kosova.

Chapman, D. (1981). A model of student college choice. *Journal of Higher Education*, 52, 5, 490-505.

Croson, R.ve Gneezy, U. (2009). Gender differences in preferences, *Journal of Economic Literature*, 47, 2, 448-474.

Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., ÇİNKO, M. (2013). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*, Beta Yayınevi, İstanbul.

Genç, G., KAYA, A., GENÇ, M. (2007). İnönü üniversitesi tip fakültesi öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2007, 8, 14, 49-63.

İsmail, N. (2009). *Mediating effect of information satisfaction on college choice*, Paper presented in Oxford Business & Economics Conference Program. UK.

Keling, S. B., Krishnan, A. and Nurtjahja, O., (2007). Evaluative criteria for selection of private universities and colleges in Malaysia, *Journal of International Management Studies*, 2, 1, 1-11.

Korkut, F. Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. ve Yılmaz, O. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri*, XI. PDR Kongresi, Ekim.

Landrum, E. R., Turrisi, R. and Harless, C., (1998). University image: The benefits of assessment and modeling, *Journal of Marketing for Higher Education*, 9, 1, 53–68.

Lin, L. (1997). What are the student education and educational related needs?, *Marketing and Research Today*, 25, 3, 199-212.

Ming, J. S. K. (2010). Intuitional factors influencing students' college choice decision in Malaysia: A conceptual framework, *International Journal of Business and Social Science*, 1, 3, 53-58.

Moogan, Y. J. and Baron, S. (2003). An analysis of students' characteristics within the student decision making process, *Journal of Further and Higher Education*, 27, 3, 271-287.

Mourad, M. (2011). Role of brand related factors in influencing student's choice in Higher Education market, *International Journal of Management in Education*, 5, 2-3, 258-270.

Murray, J., Murray, R. and Lann, L., (1997). Growth strategies for U.S. colleges and universities, *Journal of Marketing for Higher Education*, 8, 1, 41–53.

Paulsen, M. B. (1990). *College choice: Understanding student enrollment behavior*, Report No. EDO-HE- 90-60, Washington, D.C.: ERIC clearing house on higher education.

Sarıkaya, T. ve Khorshid, T. (2009). Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: Üniversite öğrencilerinin meslek seçimi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 2, 393-423.

Shank, M. D. and Beasley, F. (1998). Gender effects on the university selection process, *Journal of Marketing for Higher Education*, 8, 3, 63–71.

Soutar, G. and Turner, J. (2002). Students' preferences for university: A conjoint analysis, *The International Journal of Educational Management*, 16, 1, 40-45.

Tokar, D. M., Fisher, A. R., Subich, L.M. (1998). Personality and vocational behavior: A selective review of the literature, *Journal of Vocational Behavior*, 53, 115-153.

Ware, N and Lee, V. (1988). Sex differences in choice of college science majors, *American Educational Research Journal*, 25, 4, 593-614.

Welki, A. M., Navratil, F. J. (1987). The role of applicants' perceptions in the choice of a college, *College and University*, 62, 2, 147–160.

Extended Summary

A FIELD STUDY FOR THE FACTORS INFLUENCING THE UNIVERSITY AND OCCUPATIONAL CHOICE

Introduction

Choosing occupation is also a lifestyle choice, which is seen as one of the important milestones in an individual's life. Occupational choice is not seen as essential element to maintain life. People, who don't need to work, also choose occupations to use their talents and improve them. Occupational choice is related to an individual's personality, hopes and values.

There are many factors that affect the choice of occupation. An individual's values, personal interests, beliefs, intellect, character traits, economic status and family values affect his/her occupational choice.

Soldiership is one of the oldest occupations in human history. With the advent of urbanization, the need for security has gained importance. This need was first met with the men in a group. In time, the military profession emerged, in which the soldiers' only duty was to protect the community. Military service has deemed sacred by Turkish society and appears as a cultural asset from the past to the present. Choosing a career in the military is considered to be affected by many factors in Turkish society.

This study will examine the factors in choosing a military career and whether these variables depend on high school graduation point average, social class, gender, region, income level, and parent's level of education.

Literature Review

Career choice is an important issue for the individual and society as a whole. When a career choice is in harmony with a person's personality traits, it affects that individual's quality of life in a positive way. As a result, the national resources are used efficiently and effectively.

Blau et al (1956) have developed a comprehensive model for the factors influencing the choice of occupation. In the model, social structure is a factor that affects individuals and society. Social structure includes social stratification system, cultural values and norms, demographic characteristics, type of economy and technology.

According to the model, the individual factors that directly affect the choice of occupation are occupational knowledge, technical skills, social role and expected income. The other factors that indirectly affect occupational choice are level of knowledge, abilities and educational level, social position and relations, orientation to occupational life.

Methodology

This study tries to answer the following questions.

What are the factors affecting the choice of university and occupation?

Do factors influencing the choice of students differ according to gender, class, parent's education level, parent's income, geographical regions, residential district, graduated school type, GPA?

Sample

The study included all students in academic year 2014-2015. Questionnaire forms were sent to all students via e-mail and 1746 data were collected.

Instrument

The questionnaire of university choice included three components: (1) interest in occupation, (2) friends and immediate family members, and (3) higher educational opportunities. Forty-five factor dimensions were utilized by measuring occupational choice factors' attributes on a 5-point scale from 1 (strongly disagree) to 5 (strongly agree). The first section contained demographic questions regarding respondents' gender, residency status, region, etc.

Reliability and Exploratory Factor Analysis

In the first stage of the scale development study, the students were asked open-ended questions to indicate their preference. 1886 survey was collected back and answers to open-ended questions are categorized by subject. As a result of the study, three main dimensions have been identified. Upon factor analyzing the items in the scale, 6 items were dropped from the scale that had cross load on other factors.

To measure the internal consistency of the scale and sub-dimension, the Cronbach's alpha values were calculated. When analyzing the results, the overall reliability coefficient of the survey is 0,862, and sub-dimensions vary between 0,670 with 0,910.

Analyses and Findings

Descriptive findings reveal that mean value of interest in occupational choice is high. The mean value of Cultural Reasons sub-construct is very high among others. This result can be interpreted as participants are highly affected by cultural reasons. Competence and Status are the other two sub-constructs of interest in occupational choice that received high attention by participants. The "career goal" sub-construct mean is low and financial reasons have the lowest average size.

When an overall evaluation of descriptive statistics are carried out, important factors affecting the university preferences are found as cultural reasons, to possessing the required physical fitness of the profession, and the desire to gain status in the community.

Conclusion and Evaluations

The first hypothesis is partially supported. Female students have relatively lower mean value in competence construct than male students. In addition, female students are more heavily affected by opportunities that universities offer than male students. This hypothesis is not supported in the other constructs. The second hypothesis is supported in four constructs. Accordingly, opportunities that occupations offer affected freshmen more than the other students. It is found out that freshmen and sophomores consider themselves more competent than the other students. Freshmen are more heavily affected by career opportunities than the other students. Besides, freshmen has the highest perception of interest of all the students.

It was also found out that the students' university preferences change in accordance with their parents' level of education. The results show that, students whose fathers are primary school graduates are affected by cultural factors and occupational status more than others. It can be expressed that students whose mothers are primary school graduates are more affected by immediate family members. In addition, rural life perceive them more capable for the occupation and affected by immediate family members than urban life. Low income group students are generally more interested in the occupation and identify them more capable.

When analyzed, factors influencing the choice of students differ according to geographical regions. The results show that students from Central Anatolia Region consider that higher educational opportunities more effective in their preferences than students from Aegean and Marmara Region.

The last hypothesis was analyzed. The results show that students who have over four point GPA chose the university to gain status and career and were very interested in their occupations and, were affected by higher educational opportunities.